

PREDGOVOR

Saobraćajnice su oduvek bile, to su i danas, a takve će biti i ubuduće, jedan od najznačajnijih faktora, koji određuju kvalitet života ljudi. Stoga je neophodno da stalno budu predmet odgovorne pažnje i staranja, kako bi u svakom trenutku mogle pouzdano i bezbedno poslužiti svojoj nameni. U tom smislu, u našim uslovima, treba učiniti vidan zaokret u odnosu na dosadašnju praksu.

Mnogi prirodni činioci, a i neki koje proizvodi čovek, neprekidno "rade" na tome da poremete stanje koje civilizacija svojom rukom nameće prirodi. Za očuvanje onog što je izgrađeno mora postojati osmišljen i savesno organizovan otpor "zubu vremena" koji neumorno "radi" na svoj način.

U okviru saobraćajnica mostovi su, svakako, njihov najosetljiviji deo. I ne bez razloga, kada se radi o vanrednim prevozima, kao da "uživaju" nešto privilegovaniji tretman u odnosu na druge objekte i samu saobraćajnicu van njih. Tako, ceneći da je prevoz specijalnih tereta putem nešto što može značajnije biti van normi u skladu sa kojima je most izgrađen, u velikoj meri se poštuju postojeći propisi koji tu vrstu prevoza uređuju. Nasuprot čestoj nedisciplini malih, veliki odgovorni prevoznici ponašaju se domaćinski i u tom svom poslu se redovno obraćaju ovlašćenim stručnim organizacijama da im, za njihov račun, provedu potrebne radnje i provere da li je na planiranoj relaciji moguć potpuno bezbedan transport nekog vanredno teškog tereta i, ako jeste, pod kojim uslovima to treba vršiti. Međutim, isto tako, u proteklim razdobljima, nije bio redak slučaj da i ti prevoznici traže i očekuju vrlo brzu uslugu, često u nerealno kratkom vremenu. Pa ni njihove procene o tome koliko truda i vremena u taj posao izvršilac mora uložiti, ponekad, nisu u granicama realnog. Posebno je karakterističan stav ponekih, koji smatraju da je pitanje predradnji u vezi sa utvrđivanjima nosivosti mostova samo stvar formalnog karaktera, jer kao da su sigurni u to da mostovske konstrukcije uvek sadrže dovoljno rezervi u pogledu nosivog kapaciteta. Podstaknuto željama da se doprinese boljem razumevanju celokupne problematike, da predradnje prevozu budu efikasnije, a i da pristupi svih u sferi brige o mostovima postanu ispravniji, posebno kada se radi o ovoj vrsti prevoza putem, nastala je ideja da se pripremi materijal koji je sadržan u ovom radu.

Ovaj priručnik pripremljen je u nameri da ponudi ubrzanije postupake tehnički korektnih aktivnosti u cilju davanja stručnog mišljenja merodavnoj službi putne privrede o mogućnosti prevoza vanredno teškog tereta preko mostova na putevima. U njemu su, u znatnoj meri, objedinjena brojna iskustva stručnjaka koji su se bavili projektovanjem, građenjem i održavanjem mostova u raznim sredinama i svojim obuhvatom, pored smjernica u vezi sa aktivnostima oko specijalnih prevoza, pruža i vidne olakšice u postupku provere nosivosti

mosta, naročito u uslovima kada se od izvršioca posla te vrste, očekuje brz odgovor na zahtev prevoznika teškog tereta.

Uz pojašnjenja predložene metodologije provjera, izložene su upute za korišćenje tabela i dijagrama, date su pouke za praktičan pristup radu na terenu prilikom vršenja uvida u stanje objekata prije prevoza.

Tabele i dijagrami sa podacima o merodavnim statičkim veličinama i uticajne linije, čine osnovu ovog rada i omogućavaju da se u relativno kratkom vremenskom intervalu sračunaju nedostajući pokazatelji, potrebni u datom trenutku. Obradeni karakteristični numerički primeri ilustruju izloženu tematiku na dovoljno jasan i pregledan način. Najзад, pokazano je kako treba izgledati potpun zahtev prevoznika i stručno mišljenje odgovorne institucije koja ga je obradila.

Kada se izuzme nevelik broj pojedinačnih članaka u okviru stručne periodike, može se reći da stručni rad sličan ovom, posvećen izloženoj tematici, ni po obimu, niti po obuhvatu, do sada nije publikovan kod nas, a ni u širem okruženju. Zbog toga neka ovaj pokušaj bude podstrek kolegama da objavljuju više i ponude eventualno efikasnije i kvalitetnije pristupe istim pitanjima.

Mnogi postojeći mostovi na putevima širom bivše SFRJ izgrađeni su prema više propisa (važećim u vreme njihovog projektovanja: propisi iz 1932. god., PTP5, DIN norme, pravilnik iz 1991. god.). U ovom priručniku nalaze se potrebni pokazatelji (ili se do njih može brzo i lako doći) u vezi sa svakom od tih normi (u okviru obuhvata), po vrsti i u meri koja odgovara uobičajenim statičkim proverama.

Ali osim navedenog, građa priručnika biće korisna građevinskom stručnjaku kada radi na nižim fazama projektovanja mostova na putevima (izrada generalnih i idejnih projekata), prilikom kontrola (revizija) projekata i slično.

Autor izražava iskrenu zahvalnost na razumevanju i podršci da se rad pripremi za štampu i objavi:

Kompaniji "Bora Kečić", Beograd

"Divel"-u doo, Sarajevo

"Institutu za puteve" a.d., Beograd

Javnom preduzeću "Putevi Srbije", Beograd

Javnom preduzeću "Direkcija cesta Federacije Bosne i Hercegovine", Sarajevo

Javnom preduzeću "Putevi Republike Srpske", Banja Luka

Takođe zahvalnost i pohvale zaslužuju i svi oni koji su pomogli u prikupljanju građe i pripremanju.

Autor